

มหาวิทยาลัยมหิดล
สำนักหอสมุด
บทบาทของวัดกับชุมชนเมือง ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

อภิธาน์ทนาการ
จาก
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ.2545
ISBN 974-04-1864-3
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

๐๗
๗๖๕๘๒
๒๕๔๕
ก. ๕

4037737 LCRU/M : สาขาวิชา : พัฒนารชนบทศึกษา ; ศศ.ม. (พัฒนารชนบทศึกษา)

คำสำคัญ : บทบาท / วัด / ชุมชนเมือง

พระมหาทนงชัย บุรณพิสุทธิ : บทบาทของวัดกับชุมชนเมือง ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร
(THE ROLES OF THE BUDDHIST MONASTERY IN THE URBAN COMMUNITY
IN BANG-RAK DISTRICT, BANGKOK) อ.ที่ปรึกษา : เรืองเดช ปั้นเขื่อนขัตติย์ MA., Ph.D.,
เอี่ยม ทองดี ศศ.บ., ศศ.ม., ยงยุทธ บุราสิทธิ์ ศศ.บ., ศศ.ม., 227 หน้า. ISBN 974-04-1864-3

วัดเป็นสถาบันที่สำคัญประการหนึ่งในการสืบทอดหลักธรรมคำสอนและอุดมคติทางพระพุทธศาสนาไปสู่สังคมและชุมชนไทย ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ของสังคมและชุมชนไทยผูกติดอยู่กับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นมาเป็นเวลายาวนาน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและเป็นสัญลักษณ์แห่งความมีอารยธรรมอันสูงส่งของสังคมและชุมชนไทย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทของวัดต่อชุมชนที่ปรากฏตามหลักการแห่งธรรมวินัย บทบาทของวัดต่อชุมชนเมืองที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน บทบาทที่เหมาะสมของวัดต่อชุมชนเมืองในปัจจุบันและศึกษาถึงความสัมพันธ์ของวัดกับชุมชนเมือง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งแบ่งขั้นตอนการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ศึกษาข้อมูลเอกสารและสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาบทบาทวัดที่ปรากฏตามหลักพระธรรมวินัย และศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยใช้วิธีการสำรวจ การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ เพื่อศึกษาถึงบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่เหมาะสมของวัดต่อชุมชนเมือง ในปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของวัดกับชุมชนเมืองเขตบางรักแบ่งเป็น 7 ด้านใหญ่ๆ คือ 1) บทบาทด้านการศึกษา 2) บทบาทด้านการท่องเที่ยว 3) บทบาทด้านพิธีกรรมทางศาสนา 4) บทบาทด้านสังคมสงเคราะห์ชุมชน 5) บทบาทด้านเป็นสถานที่พักผ่อน ออกกำลังกาย และกิจกรรมสันทนาการต่างๆ 6) บทบาทด้านเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจ 7) บทบาทด้านเป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งบทบาทเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นไปตามหลักการแห่งพระธรรมวินัยและอุดมคติทางศาสนา มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของชุมชนเมืองในระดับหนึ่ง ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชนเมืองนั้นพบว่าวัดกับชุมชนมีความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกันสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันใน 3 ด้าน คือ ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ ความสัมพันธ์เชิงภาระหน้าที่ และความสัมพันธ์ที่เป็นไปตามวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนา โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีรากฐานมาจากหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของสังคมและชุมชนไทย

ข้อเสนอแนะของงานวิจัย คือ หน่วยงานของรัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนารบทบาทและกิจกรรมของวัดเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนให้มากขึ้น เช่น ร่วมมือกับทางคณะสงฆ์หรือสถาบันการศึกษาจัดอบรมสัมมนาถวายความรู้แก่พระภิกษุสามเณร พร้อมทั้งพิจารณาให้ความอุดหนุนด้านทุนและงบประมาณแก่วัดที่มีบทบาทในการแก้ปัญหาชุมชนให้มากขึ้น สำหรับวัดต่างๆในพื้นที่ศึกษาควรเน้นบทบาททางด้านการพัฒนาจิตใจโดยการจัดกิจกรรมด้านการอบรมจริยธรรมและกิจกรรมภาคปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนาให้มากขึ้น

4037737 LCRU/M : MAJOR : RURAL DEVELOPMENT STUDIES ; M.A.
(RURAL DEVELOPMENT STUDIES)

KEY WORDS : ROLE / MONASTERY / URBAN COMMUNITY

PHRAMAHA THANONGCHAI BURANAPHISUT : THE ROLES OF THE BUDDHIST MONASTERY IN THE URBAN COMMUNITY IN BANG-RAK DISTRICT, BANG-KOK. THESIS ADVISORS : RUENGDET PANKHUENKHUT Ph.D., IAM THONGDEE M.A., YONGYUTH BURASITH M.A. 227 p. ISBN 974-04-1864-3

The monastery is identified as an important institution in the propaganda of the principle of Buddhist teaching and ideals for the Thai society and community from the past to the present. The way of life in Thai society and community and culture has been involved with the principles of Buddhism for a long time via the monastery as the center and symbol of the unique civilization of Thai society and community. The objective of this thesis is to study the role of the Buddhist monastery with the community according to the discipline and doctrine of Buddhism, which includes the actual role, the suitable role and the relationship between the Buddhist monastery and the urban community at present.

This is a qualitative study, which has two parts of study: one is a documentary study, which describes the role of the Buddhist monastery according to discipline and doctrine of Buddhism. The second is a field study by using a survey in both participatory and non-participatory observation. Formal and informal interview was used to study the actual and suitable roles of the monastery in the urban community at present.

From the study, it was found that the role of the Buddhist monastery in Bang-rak district's community can be classified into 7 roles: (1) educational role (2) tourism role (3) religious ritual role (4) social welfare role (5) role as a place of relaxation, exercise, and various entertaining activities (6) role as a mental sanctuary (7) role as Thai artistic and cultural heritage conservative source. These roles have been practiced regularly as they were described in the principle of Buddhist teaching and ideals. Also they can be used compatibly with the circumstances of the urban problems. Thus, the relationship between monastery and urban community has been associated supportively for many decades and can be categorized into three ways: (1) relationship in space (2) relationship of duty (3) relationship of culture, tradition and religious ceremony. These relationships are actually based on the principle of Buddhist teachings which also have an influence on the way of life of Thai society and community.

Recommendations from this research are that authorized departments and private companies should emphasize support and development of the roles as well as activities of the Buddhist monastery to be more useful to the community such as cooperation with Buddhist organizations or educational institutions to provide seminar and training course for monks and novices. Moreover support for budget and educational funds are considerable at the Buddhist monastery, which has a role to solve problems in the community. For many Buddhist monasteries near schools or education institutions, they should place emphasis on their roles as the moral developer by giving moral lecture classes and insight meditation activity or ever more in each school.